ПУ-ГУ

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ

2867

UVAN
N
Library

3. жовтня 1948

№ 27 Рік II

Ціна 80 Пф.

Хто буде президентом США?

У Сполучених Штатах поширена думка, що дні адміністрації Трумена полічені і у виборах в листопаді переможе Республіканська партія. Кандидат республіканців Том Дьюї, нинішній губернатор міста Нью-Йорк, притягує, природно, найширшу увагу світу.

Дьюї великий практик, свідомий своєї мети. Чи то він має якесь особливе завдання, чи виробляє законодавчу програму, чи виступає в суді — всюди він працює якнайкраще. Всілякі теорії й дискусії, що далекі від твердих фактів, його не цікавлять. Романи наводять на нього нудьгу; так само й ті люди, що не знають, про що говорять. Але практичні справи, як сільське господарство, архітектура чи світова політика, не набридають йому, і він охоче, з великим захопленням плянує їх до найменших дрібниць.

Міт про Дьюї зародився в отіненому велетенськими кленами місті Овоссо у Мічіґані. Тут в одному мешканні над універсальною крамницею його діда народився 24. березня 1902 року Том Дьюї.

У Мічіґанському університеті, куди записався Дьюї 1919 року, пригадують його як дуже серйозного студента. Він був також членом спілки студентів-музик і працював у двох плянах: у музиці та в юридичних науках. Восени 1923 року Дьюї прибув до Нью-Йорку й записався на юридичний факультет Колюмбійського університету. Одночасно навчався в славетній школі співу Р. Стефенса, що виховала чимало чудових оперних співаків. Тут же в ательє Стефенса в березні 1924 року в день свого народження Дьюї дав перший і останній концерт. Один із відомих критиків музично-співочого мистецтва сказав йому, що, імовірно, він ніколи не зворушить своїм співом оперного світу. Тоді Дьюї вирішив покинути співи назавжди. Він зосереджується на студіях права, закінчує 1925 року Колюмбійський університет і незабаром складає іспит на правника.

Великі шанси здобув Дьюї, коли його запросили виступити в одному спірному ділі разом з Георґом Меделі, видатним нью-йоркським адвокатом. Виграш справи обіцяв 20 000 долярів. Старанна праця й нові шляхи думання Дьюї справили велике враження на самого Меделі. Тим то, ставши обласним державним оборонцем Нью-Йорку, Меделі умовив губернатора призначити Дьюї на спеціяльного прокурора.

Тридцять три роки мав Дьюї, коли 1935 року одержав цю посаду. Через два роки після цього його обрали на державного правника Нью-Йоркської области, а ще за три роки Дьюї геть очистив ділове життя Нью-Йорку, посадивши до в'язниці якусь дванадцятку великих і малих гульвіс, вигнавши деяких з міста, а деяких примусивши до самогубства.

У ці великі дні винищування банди злочинців слабеньке світло рефлекторів громадськости впало на молоду постать з малого міста середнього Заходу, що спромоглася забити дракона великоміських пороків і злочинів.

Дьюї молода міцного здоров'я людина, уже здобув великий авторитет і довір'я серед народу під час виборів губернатора найбільшого штату Америки. Дьюї підтримує багато заходів і реформ: сильну національну оборону, загальне військове навчання, европейську унію, Труменову доктрину, уважність щодо проблем Сходу, дозвіл на іміґрацію до США утікачів. Змінивши свої колишні погляди, він тепер обстоює участь США в світовій політиці. Своє ставлення до Маршалового пляну він окреслив так: »Ми можемо, і, я думаю, мусимо забезпечити програму европейської єдности. Прийнявши конституцію сполучених штатів, Европа зможе стати міцною й тривалою силою світового миру. Взявши за мету цю єдність, народи Европи стануть духово й матеріяльно достатньо сильними, щоб забезпечити собі добробут і відновлену свободу. Вони зможуть утворити нову світову силу, що буде спроможна забезпечити новому поколінню світовий мир. Я пропоную . . — вичерпливо застосувати програму европейської відбудови задля великого тривалого добра всього людства«.

Н. А.

ПУ-ГУ

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ

3. жовтня 1948 р. № 27 Ціна 80 Пф.

У цьому числі:

Хто буде президентом США — Н. А. . . . . Стор. 2
Останній акт світової кризи — П. Гонта 3
В. Ліпман про Росію . . . 5
»Їх багато, надто багато« — З. Порай 6
Скитальці пізнають Америку — М. Дольницький . . . 7
Маленькі хиби — О. І. . . . 8
Між славою і смертю (роман) С. Любомирський 9
Сінатра співає — Т. З. . . . 12
Замова крови 12
Обличчя на стіні (новеля) — Е. В. Люкрес 13
З науки і техніки, розваги . 14—15

На обкладинці: Том Дьюї з дружиною.

✱

Адреса редакції та видавництва: Augsburg Stadtjägerstr. 2-I. Verlag »PU-HU« Tel. 8885
Редактор приймає лише в середу і п'ятницю від 9 до 11

✱

„P U - H U"

UKRAINIAN WEEKLY MAGAZINE

Authorized by Hq. EUCOM, Civil Affairs Division. Authorization No. UNDP 221. Circulation: 6000. Publisher Vladislav Tscharnetzky, Augsburg, Stadtjägerstr. 2-I.

Klischee: Behnsen & Co., Augsburg.

Druck: Hier. Mühlberger, Augsburg. — 10.48

ТИМЧАСОВО »ПУ-ГУ« ВИХОДИТИМЕ ОДИН РАЗ У ДВА ТИЖНІ.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ »ПУ-ГУ«!

Передплата забезпечить своєчасне одержання журнала.

Вартість передплати:

ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ

і полонених в Англії

на 3 наступних чисел . . . 2,40 нм.
на 5 наступних чисел . . . 4,— нм.
на 10 наступних чисел . . . 8,— нм.

ДЛЯ ІНШИХ КРАЇН

сплачувана в німецьких марках

на 3 наступних числа . . . 3,60 нм.
на 5 наступних числа . . . 6,— нм.
на 10 наступних числа . . . 12,— нм.

ЗА КОРДОНОМ

Англія . . . . . — 1 шіл.
Арґентіна . . . . . — 10 ам. цент.
Бельґія . . . . . — 10 б. франк.
Бразілія . . . . . — 10 ам. цент.
Канада . . . . . — 10 цент.
США . . . . . — 10 цент.
Франція . . . . . — 30 франк.
Швайцарія . . . . . — 1 шв. фр.

У всіх інш. країнах — 10 ам. цент. за біжучим курсом доляра.

Передплату надсилати грошовими переказами на адресу:

Augsburg, Stadtjägerstraße 2-I., Verlag »PU-HU«

Останній акт світової кризи

Палац Трокадеро, або »Пале де Шельо«, де відбуваються засідання третьої сесії ОН, має урочистий вигляд. У великій концертовій залі столи під зеленим сукном. Над кріслом голови зборів емблема ОН — земна куля з п'ятьма континентами, прикрашена оливковою гілкою й прапорами 58 держав. З вікон палацу відкривається мальовнича панорама Парижу з відомою Ейфелевою вежею, що панує над ним.

Але деякі нові риси підкреслюють особливі умови, серед яких зібралися нації світу обговорити болючі питання, великі й дрібні, (на порядку денному зборів їх до семидесяти), що в своїй сукупності становлять одну велику проблему, актуальну сьогодні, як ніколи, — проблему війни й миру.

Палац Трокадеро і житлові квартали навколо нього оточені поліційним кордоном. Усякий вуличний рух, крім безпосередньо пов'язаного з працею ОН, припинений. Десятки поліцаїв на брамах перевіряють відвідувачів. Чотири особисті детективи не спускають погляду з представника США на зборах, державного секретаря Маршала; за спиною брітанського делеґата п. Бевіна сидять у залі засідань чотири кремезних аґенти Скотленд-Ярду. Серед російської делеґації важко розпізнати аґентів таємної поліції. Мабуть, усі вони так або інакше пов'язані з МВД і охороняють один одного.

Ці заходи остороги мають на меті не лише усунення можливої долі, що спіткала посередника ОН у Палестині графа Бернадота. Це — логічне й природне віддзеркалення в зменшеному маштабі велетенського напруження, що скувало ввесь світ. Париж став фокусом дванадцятьох вогнищ світової політичної кризи, а саме:

1. Кореї, — поділеної на підсовєтську північ і проамериканський південь.

2. Китаю, де триває невпинна боротьба комунізму з націоналізмом.

3. Південно-східної Азії, що палає серед комуністичних заколотів.

4. США, де листопадові президентські вибори не залишаться без впливу на дальніший розвиток світової політики.

5. Москви, де делеґати чотирьох великодержав даремно намагалися знайти рішення німецької проблеми.

6. Франції, — схвильованої безупинними змінами урядів, несталою парляментською системою та вибухами страйків.

7. Італії, що досі хитається між заходом і сходом серед комуністичних заворушень.

8. Греції, де триває громадянська війна (цікаво згадати, що невизнаний навіть совєтським бльоком »уряд« ватажка повстанців генерала Маркоса наважився звернутися до посередництва ОН як суверенна держава).

9. Близького Сходу з його стратегічними базами й нафтовищами, що загрожує вибухнути велетенською експльозією від палестинської іскри, що на неї з усіх сил дмухають комуністичні підпалювачі війни.

10. Колишніх італійських колоній, що їх доля буде вирішуватись в ОН і що стали сьогодні козирями міжнародньої політичної три.

11. Індії, де з-під покриву релігійних суперечок неважко розпізнати роги того ж самого палія війни.

12. Нарешті головного й найнебезпечнішого джерела можливої війни — Берліну.

Берлін — це справжня мета і предмет обговорень третьої генеральної сесії ОН. Усі інші питання — загальні, процедурні (як питання малих зборів або вета), або локальні (Балканів або Кореї) — це лише шлях або акомпаньямент до головної дискусії, де протиріччя між двома панівними системами світу дійшли до свого кульмінаційного пункту.

Парадоксальним, але характерним для сучасних дипломатичних звичаїв стає той факт, що Берлін не стояв на заздалегідь складеному порядку дня ОН. Він став лише після кількоденних засідань, після холодно-застережливої промови п. Маршала і бурхливо-войовничої відповіді Вишинського та депутата Польщі Модзелевського, коли стала відомою неґативна відповідь совєтського уряду на чергову франко-англо-американську ноту. В статті »Від поганого до ще гіршого« американський часопис »Атланта Джорналь« пише: »Коли б Росія щиро бажала мирного рішення, вона б припинила бльокаду Берліну та свою провокаційну тактику на час переговорів. Замість цього вона стає ще впертішою, нахабнішою, диктаторською. Такий стан не може тривати. Він мусить або змінитись на ліпший або хутко піти від поганого до ще гіршого«.

Дійсно, вправи совєтської протиповітряної артилерії в повітряному коридорі до Берліну після колишніх маневрів совєтських винищувачів — це не проґрес на шляху до мирного розв'язання берлінської кризи.

Що Совєтський Союз не ставиться серйозно до праці генеральних зборів ОН, про це свідчить уже той факт, що він послав на збори не міністра чужоземних справ, як більшість інших держав, але відомого своїми скандальними виступами на міжнародніх зустрічах »прокурора справ світового пролетаріяту« Вишинського. Серйозні наради совєтські дипломати, вірогідно, провадитимуть у Криму, де, за інформацією світової преси, провід держав-сателітів зустрінеться незабаром з генералісимусом Сталіном.

Це вперше два великі суперники — США і Совєтський Союз, виступають на арені ОН безпосередньо один проти одного, як опоненти.

Навіть найоптимістичнішому спостережникові важко буде знайти в Об'єднаних Націях елементи якихсь взаємин доброї волі. Бракує їм і елементів примусу. Тому, коли ОН і на цей раз не дасть реальних наслідків, повстане питання про їх доцільність, і треті генеральні збори можуть стати останніми.

Тоді нації звернуться до старої, »виправданої« сторіччями методи розв'язування суперечностей — вогню й заліза. Людство з неспокоєм приглядається до ознак можливостей такої розв'язки: до зміцнення бойової потуги держав, набору до війська та до приглушеної метушні за залізною завісою.

Надходить останній акт світової кризи.

П. Гонта.

РОЛЯ ЗОЛОТА НЕПЕВНА

Промисловці золотих родовищ опинилися б у важкому становищі, коли б США раптом установили сталу кількість купівлі золота. Це, звичайно, не зачепило б совєтську Росію, бо ріст її золотих промислів у Сибірі закритий непроникною темрявою. Це сказав прем'єр-міністр Австралії. Австралійське товариство гірничої промисловости, як і золотопромисловці південної Африки та інших країн, уже тепер опинилися в скрутному становищі через те, що кошти собівартости золотого видобутку невпинно зростають, тоді як продажні ціни на золото не змінюються. Сполучені Штати Америки — майже єдиний покупець золотого видобутку. Інші країни, в наслідок ростучих економічних труднощів, зреклися традиційної ролі золота в міжнародніх розрахунках.

Тим часом із самої південної Африки за останні $2^1/_2$ роки перемандрувало до США на 729 мільйонів долярів золота. Загалом за цей час до США імпортовано 3,3 мільярди долярів. Австралійський прем'єр запитує: »Доки США ще купуватимуть золото для вирівнювання дефіцитного виплатного балянсу? Фінансова газета запевняє, що США ще не наважилися змінити »золоту політику«.

Сподіваються, що з оздоровленням Европи настане час, коли золото знов стане нормальним засобом розрахунків.

ЩО КРАЩЕ?

З усмішкою на устах у найкращому настрої російський делеґат ОН Вишинський заявив у Парижі: він надіється, що ця сесія ОН зміцнить мир. Він особисто — оптиміст, і ніколи не був песимістом. Одначе, каже він, якщо є песимісти, то вони власне ніколи не помиляються.

Вгорі ліворуч:

Забитий у Палестині граф Бернадот. (АП.)

Вгорі:

Три губернатори. На фото: (з лівого боку) генерал Робертсон, генерал П'єр Кеніґ, генерал Люціюс Клей. (АП.)

В центрі:

Вуличні бої в Єрусалимі. Арабський кулемет, установлений на барикаді з мішків з піском у старому місті. Осторонь в атмосфері смертельної небезпеки бавиться хлопчик. (АП.)

Внизу ліворуч:

Засідання чеського еміґраційного парляменту в Лондоні. (АП.)

Праворуч:

Женев'єва Данель і її коханець Рожер Калям (ліворує) розстріляні за співрацю з німецьким ґестапо. Женев'єва — перша страчена за такий злочин жінка у Франції. З її провини загинули в ґестапо сотні членів організації спротиву. (АП.)

На фото: Ґеорґ Богі, голова першого парляменту Сполучених Штатів Европи і голова соціялістичної фракції бельґійського парляменту розмовляють з графинею Куденгове-Калерґі.

Англійські танки в Берліні. (АП.)

В. Ліпман про Росію

З статті „На захист европейської доктрини"

Конфлікт між Заходом і Сходом зайшов у безвихідь. Жодна сторона не готова розрубати Гордіїв вузол засобами збройного зудару. Одночасно з цим обидва табори не бажають іти на будь-які посутні поступки. Два погляди надто розійшлися, щоб можна було наблизити їх шляхом погодження. Обидві сторони після остаточних переговорів цього літа з усією очевидністю зрозуміли, що будь-яка згода виключена.

Я дозволю собі завважити, що в даний час треба використати цей передих і виробити ясну, певну доктрину й широко опублікувати її серед усіх европейських народів. Ця доктрина охопить аґресивну експансію Совєтського Союзу. Цю доктрину треба побудувати на твердженні, що Америка не має завдання стримувати совєтську експансію, але намагається визволити східню й середню Европу від »мертвої хватки« совєтського спрута й передати Европу европейцям.

Не вперше йде російська навала на европейський Захід. Російські армії були на Райні 1735 року, 1747. Вони грабували Берлін 1760 року, були в Парижі року 1814. За останні два століття російські армії загарбували Румунію вже двічі. Сто п'ятдесят літ тому вони мали свої фортеці на Мальті, в центрі Середземного моря. Петро Перший спорудив фортеці дуже близько від Адріятичного моря. Не раз уже окуповували росіяни Польщу, Угорщину, і завжди Европа чинила опір їм і завжди вони змушені були йти з неї в свої межі.

Історія може ще повторитись. Більшість проґресивних европейських країн, також і ті, що залежать тепер від Росії, чинять опір проти тиску неевропейських сил, що вдерлися в европейську громаду. Кінець-кінцем, якщо ми подіємо своїм впливом і скеруємо наші ресурси на зміцнення европейських сил та на підтрим европейської свідомости, — труднощі для росіян зростуть, і вони змушені будуть податись назад.

Ми — антикомуністична держава, тому ми одночасно й антисоціялістична держава. Ми можемо частину, але не всю Европу прихилити до антикомунізму і ще меншу частину до антисоціялізму. Але ми можемо б'єднати всю Европу навколо тези — росіяни мусять відступити собі в Росію й дати можливість Европі керувати собою самій. Ця теза стала предметом суперечок між Тітом і Москвою, бо навіть юґославські комуністи не могли витримати нестерпної тиранії Москви.

Я думаю, що не може бути сумніву в тому, що Польща, Чехо-Словаччина й Угорщина, коли б вони стратегічно стали незалежними від Росії, як Юґославія, — негайно оголосили б свою національну незалежність.

Генрі Форд II, президент Форд Мотор Компані, у нью-йоркському готелі Валдорф Асторія нещодавно показав журналістам свою нову модель авта на 1949 рік. На фото: Г. Форд (праворуч) біля авта. (АП.)

»Їх багато, надто багато . .«

ПРОБЛЕМА ПЕРЕНАСЕЛЕННЯ ТРИВОЖИТЬ СВІТ

Брітанський економіст Томас Роберт Малтус (1766—1834) висунув на переломі 18/19 віку цікаву теорію, запевняючи, що постійний ріст кількости населення на землі з неминучістю веде до важкої кризи перенаселення. Малтус твердив, що кількість населення збільшується непропорційно до зросту оброблюваної землі і харчових продуктів. Іншими словами: людей стає на землі більше, ніж хліба. Малтус робив із своїх розрахунків та дослідів логічний висновок: голод і злидні мусять зростати. Щоб цьому запобігти, треба вести відповідну популяційну політику: пізніше одружуватися, мати мало дітей, по всіх країнах усіма способами намагатись обмежувати розмноження.

Малтус обґрунтував свою теорію науковими доказами, статистикою, діяграмами, арґументами. Але проти його науки виступила знов таки сама — наука!.. Насамперед виявилася хибність основних тез Малтуса, а саме: його підрахунок про пересічну максимальну видайність світової сільськогосподарської площі. Він не передбачав можливости поступу. Через 100 літ після Малтуса гектар модерно культивованої землі давав пересічно втроє, а деяких культур і вшестеро-семеро більше, ніж за його часів. Модерні засоби сполучення: залізниці, авта, кораблі, а тепер ще й літаки уможливили обробіток мільйонів гектарів нової, досі ніби непридатної землі. Наслідки: 100 літ тому, коли Малтус ще жив, на землі було приблизно один мільярд мешканців. Тепер їх уже два мільярди й двісті п'ятдесят мільйонів (2.250.000.000). Одначе на диво, вони харчуються тепер краще, сказати б поживніше, у всякому разі раціональніше, ніж будь-коли раніш. Непомильна ознака: пересічна тривалість віку сучасної людини зросла на 70 до 100%, порівняно до відповідних даних сто років тому. Коли наші прапрадіди могли розраховувати тільки на 35 літ життя (враховуючи, розуміється, пересічний вік усіх; зокрема смертність дітей і молоді була за тих часів дуже велика), то ми можемо розраховувати на 65—70 літ віку.

НОВІ СУМНІВИ

Але сьогодні знову починають виникати сумніви. В цьому році в Америці появилася цікава книга двох авторів — Франка Пірсона й Флойда Гарпера — »Голод світу«, що викликала відгомін і навіть сенсацію, яку сміливо можна прирівняти до гарячих дебатів по проголошенні тез Малтуса.

Цікаво, що приблизно до цих самих фактів і передбачуваних наслідків приходить і інший американський науковець, популіст й соціолог Лестер Вокер у лютневому числі нью-йоркського »Гарпер Маґазін«.

Ці цифри й факти не веселі. З них само собою, немов з могили, встає старе, здавалося б, назавжди поховане мариво Малтуса: людей стає на землі більше, ніж хліба. Маси будуть примушені голодувати; це автоматично знизить рівень життя людини, її культуру, її здобутки. Це викликає нові війни, революції, заворушення, втягує в »природну« механіку реґуляції цієї справи з допомогою голодової смерти мільйонів, насильне винищування цілих суспільних верств, народів, навіть рас.

ФАНТАСТИЧНА ПЛОДЮЧІСТЬ ЛЮДСТВА

За 10 минулих літ, від 1938 до 1948 р., в десятиліття другої світової війни й повоєнних заворушень та революцій (!), кожного року прибувало на землю 17.000.000 мешканців. Іншими словами, кожного року можна було б на землі заснувати нову 17-мільйонову державу, майже таку, як сучасна Польща (має 20 мільйонів). Хліборобсько-харчова комісія Об'єднаних Націй офіційно ствердила в серпні минулого року, що хоч би навіть сільське господарство світу осягло довоєнного рівня продукції, цього було б уже далеко не досить, щоб задовольнити потреби світу. Сьогодні ми голодуємо не тільки в наслідок війни. Ми голодуємо тому, що прибуло багато нових голодних ротів... Учені твердять, що навіть, коли б і не було війни, сьогодні харчова криза була б. Ні війна, ні політика Гітлера й Сталіна, що нехтують людське життя, ні те, що ця війна коштувала, як обчислюють, 35 мільйонів людських жертв, не перешкодило сьогодні 1948 року в Европі мати на 21 мільйон мешканців більше, ніж перед війною!

ЗА 25 ЛІТ ПРИБУДЕ ЩЕ ПІВ МІЛЬЯРДА

В Японії на одній квадратній милі в 13 разів більше людей, ніж у Сполучених Штатах; але кожного року прибуває в Японії ще нових понад один мільйон людей. Джава — найгустіше заселений острів світу; там на 1 квдр. англ. милі живе 800 душ, у наступнім поколінні їх буде вже 1.400. У США на 1 квадр. милю припадає 45 чоловік; в СССР — 19. Якщо народжуваність у світі йтиме й далі дотеперішніми »темпами«, то за 25 літ прибуде нова половина мільярда (500.000.000 мешканців) на нашу стару, так густо заселену землю. Приблизно 1975 року на землі буде 2.750.000.000 людей. Але цього мало. Популісти обраховують, що за цими »темпами« за дальші три покоління, приблизно за дальших 90 літ, отже до 2.065 р. населення землі ще раз подвоїться, тобто досягне 5 з половиною мільярдів, отже: 5.500.000.000 людей! А що могло б бути за ще дальших 100 літ, про це науковці не зважуються навіть і думати...

НАДТО МАЛО ОРНОЇ ЗЕМЛІ

Чотири мільярди акрів родючого, обробленого ґрунту має людство на землі. Щоб харчуватися й одягатися, людина, за даними науки, потребує 2,5 акра землі. Коли поділити сучасні 4 мільярди акрів на 2,25 мільярдів мешканців, то на одну душу припадає лише 1,7 акрів; отже вже є дефіцит. З ростом населення й стабілізацією орної площі цей дефіцит буде більшати, а людина бідніти.

Чи можна зробити так, щоб орної землі ставало більше? Розраховують, що на землі є ще 1/4 мільярда відносно невикористаного ґрунту. Але це приблизно все, чого ще можна від нашого старого земного ґльобу вимагати. Зокрема програма зрошення сухих обширів землі й пустинь розв'язує справу лише тимчасово.

Більше виглядів має дальша селекція зернових, овочів, ярини. Аґрономи твердять, що зокрема врожайність пшениці, жита й рижу, основних харчів людства, можна ще піднести на дальших 20%; мовиться про так звані ґібридні колосківці. Це полегшило б справу на яких два покоління. Не забуваймо, що й без цього, за обчисленнями комісії Об'єднаних Націй, 2/3 людства постійно не доїдає, а 25—30 мільйонів людей щороку передчасно вмирає в наслідок харчового недоживлення.

ЧОМУ АМЕРИКА ПРОТИ ІМІҐРАЦІЇ?

В Америці є політики, що супроти росту населення в інших країнах і континентах рекомендують політику швидкого збільшування американського населення, щоб, мовляв, можливо було тримати рівновагу, зокрема військову. Але таких людей безнадійна меншість. Америка сьогодні практично обмежує народження й не бажає природного темпу зростання, що перевищував би 1,5 мільйона річно. Вони гадають, що велике число людей не рішає, а радше обтяжує. Якщо ж говорити про війну, то Америка повинна спеціялізуватися у великій техніці зброї, повинна вести механічні війни, а не битись живою людською силою. Американці, напр., переконані, що, маючи десятки мільйонів армійців, Совєтський Союз, саме в наслідок цієї масовости програє майбутню війну. США мають сьогодні 145 мільйонів мешканців. Науковці, як П. К. Ґвелптон, твердять, що для Америки вистачило б 100 мільйонів; на цьому ґрунті це число людей ґарантує максимум індивідуальної й громадської сили; усе, що сягає понад цю кількість, стає обтяженням. Коли США матимуть за два покоління 200 мільйонів людей, ці люди мусітимуть жити гірше, ніж сьогоднішні 145 мільйонів.

»НІСЕНІТНИЦЯ ДОПОМОГИ ГОЛОДНИМ«

Помітна в цій справі, ще одна цікава лінія думання, зокрема в Америці. Це — заперечування доцільности допомоги голодним країнам. Правда, в практиці Америка все ще багато допомагає світові. В 1947/48 р. вона експортувала 15 мільйонів тонн збіжжя. З Америки пливе у світ чимала струмина товщів, м'яса, овочів, цукру, тощо. Але проти цієї політики в країні наростає щораз сильніша опозиція. Напр., американський Червоний Хрест припинив перед війною висилати харчову допомогу для Китаю, бо наслідком допомоги взаємини не налагодились, але виник черговий зріст населення, і нові злидні, голод, лихо. Отже який сенс допомагати? Цим нічого не розв'язується. Це бочка без дна, її не сила наповнити.

В Европі, арґументують деякі американці, ця допомога має сенс, бо европейська цивілізація досягає високого рівня, зокрема завдяки ростові промисловости й урбанізації, а головне тому, що тут більшу увагу звертають на добробут, а не на плодючість населення. Тут малтузіянство, масова контроля народжень відбувається немов автоматично.

ВИГЛЯДИ НА МАЙБУТНЄ

За станом сучасної видайности землі, вона не зможе прокормити більше, ніж 3 мільярди людей. Якщо людство дійде цієї межі, мусить наступити одне з двох: або припинення росту населення, реґуляція народжень, кероване якимись Об'єднаними Націями масове неомалтузіянство, або з постійним ростом людства постійна деґрадація людського роду.

Чи правильне це припущення? Як уже сказано, згадані американські автори не роблять ніяких висновків. Історія Малтуса, що, як виявилося, для свого часу не мав рації, навчила бути обережним.

Хто знає... Напр., автор цих рядків їв уже на своєму віку масло, звичайне, справжнє масло, добуте з... кам'яного вугілля! Самі США продукують річно майже 500.000.000 тонн кам'яного вугілля, а запасу його вистачить на 4.000 літ.

У зв'язку з дослідженням атомової енерґії, вчені запитують: »Як воно стається, що рослина вміє перетворювати під впливом соняшних променів неорганічні, мертві речовини із землі, в органічні, живі речовини?« Атомовці вірять, що вони близькі до розв'язання цієї загадки. Коли б справді навчилися робити харчі, хліб, товщі, цукор з мертвої матерії, власне — з каміння... Так, може статися, що мільярди людей стануть незалежні від кількости й якости орної землі і будуть живитися штучними харчами. Правда, консерватисти завжди будуть воліти нормальну смачну котлету, але, як відомо, про смаки можна сперечатись.

Так розвиток історії людини на землі може ще раз довести, що не мають рації неомалтузіянці, як не мав свого часу старий Малтус. **З. Порай.**

СКИТАЛЬЦІ ПІЗНАЮТЬ АМЕРИКУ

(Від власного кореспондента)

Америка, країна необмежених можливостей, країна доляра, комфорту й контрастів, притягає до себе тисячні маси людей з усього світу. В цей різноманітний світ, цілком інший від европейського, вже з 1945 року прибувають і українські нові іміґранти. Перші враження їх просто приголомшують: вони не знають, чи дивуватися, чи осуджувати все навколишнє. Новоприбулі спочатку не розуміють темпу й стилю американського життя і не раз легкодушно висловлюють осуд, далекий від дійсности.

Пізнати Америку, величезний край, зрозуміти всі прояви багатогранного життя, знайти в ньому позитивне — річ не така легка. Щоб зрозуміти США, потрібні роки, і то не тільки спостережень, а й глибокого вивчання.

Закони справедливости — основа могутности США

В тому, що США сьогодні — наймогутніша держава в світі, ніхто не має сумніву. Ця сила й могутність молодої держави ще не виявлена повністю, але настільки помітна, що людина мимоволі запитує, де джерело цієї сили? СССР також вважають сильною й могутньою державою, але ця держава тримається на насильстві й запереченні буд-якої особистої волі людини.

США стали могутні не через насильство над своїми громадянами, не через нетолерантність і концентраційні табори. Джерело могутности США полягає в їхніх законах, у законах, що їх кожний громадянин шанує й додержує. А це тому, що кожна людина рівна перед законом, кожну людину закон охороняє, кожна людина має право бути обрана до вищої влади, без клясової і інших різниць, як це маємо в СССР. Американські закони, основані на справедливості й толерантності, порозумінні одного з одним — роблять США близькими кожному новоприбулому іміґрантові. Порядок і цілковита воля одиниці — це те, що українці бажають бачити зреалізованим у майбутній, вільній Українській Державі.

Американський нарід

»Я американець« — такої заяви вистачає всюди у світі, але її не завжди вистачає для американця. Американець звичайно усміхнеться й спитає: »Якої національности?«

І коли придивитись до американського народу, що, власне, все ще формується, то ви побачите, що тут немає справжніх американців типу европейських народів. Тут є американські громадяни ірляндського, англійського, французького, німецького, еспанського, італійського та слов'янських походжень. Нащадки колишніх піонерів — це, власне, справжні, тубільні, сказати б, чистокровні американці. У щоденному житті, зустрічаючись з американцями різних рас і народів, ви можете ствердити, що кожний з них, відповідно до свого походження, має свій власний темперамент, свої власні навички; ви стверджуєте, що в кожного з них у жилах тече »первісна, батьківська кров«. І американець жидівського походження буде завжди найкращим підприємцем, ірляндського — найкращим католиком, італійського — найбільш лінивим, слов'янського — найбільш розхристаним, німецького — найбільш солідним і ощадним. І саме з цих усіх типів, через подружжя, торговельні й дружні зв'язки сьогодні ще формується новий американський нарід, якому спільні: американська мова, що багато дечим різниться від англійської, шанування законів і безмежна любов до країни. Діти новоприбулих іміґрантів, народжені в Америці, стають автоматично американськими громадянами і разом із тим — американцями. Вони, може, ще і вмітимуть говорити мовою своїх батьків, можливо, ще й третє покоління не забуде повністю рідної мови, але дальшим поколінням загрожує неодмінна американізація чи денаціоналізація. Якщо ці американці, скажім, українського походження, втратять духовий зв'язок з Україною, — вони пропащі навіки для української справи. Якщо ж американці українського походження матимуть завжди почуття до краю, з якого вийшли їхні батьки чи предки, — для української справи, безперечно, буде користь. Закид українсько-американській молоді, що вона не вміє розмовляти українською мовою, — дуже тяжкий, але коли глянути на молодь, що походить з інших націй, то побачимо, що і в них із цим те саме, якщо не набагато гірше. Об'єднані розумними законами, не знаючи ніякого переслідування, різні раси й народи в США зливаються в один моноліт. Це і є американський нарід.

Життєвий рівень

Рівень життя американця — найвищий у світі. Мало не кожна американська сім'я має багатокімнатне мешкання, здебільшого власний будинок. Мало не кожна американська сім'я має власне авто, а безсумніву, кожна, навіть найбідніша, має два радіоприймачі. Не можна уявити собі американського дому без лазнички, газового чи електричного »рефреджиґейтера« (охолодника для зберігання харчів), без софи, фотелів, електричних годинників.

Здобутки техніки, фізичні й хемічні закони застосовуються всюди, мало не в кожному господарстві. Електрична машина пере білизну. Двері автоматично відчиняються й зачиняються, окремий механізм з означенням часу вимикає газ чи електрику, і ви можете бути певні, що страва не пригорить і не переваритись. Телефон

(Закінчення на стор 14)

МАЛЕНЬКІ ХИБИ

Коли хлопчикові доходить 15 років, він починає читати біографії великих людей, щоб стати подібним до них. Коли йому стає 60, він читає біографії великих людей, щоб установити, що вони були подібні до нього. Хлопчик захоплюється досконалістю великих людей. Старого захоплюють хиби. Те, що Ґете, мавши 62 роки, закохався у вродливу молоденьку дівчинку, — це найґраціозніший заповіт, що його будь-коли мудрець залишав світові. Нічим не захистив він себе краще від незрозуміння дурнями, як доведенням, що в людини мають місце наймиліші дурниці побіч із досконалою мудрістю.

Безсумнівно, вродлива молоденька дівчинка видавалася старому мудрецеві найдосконалішим створінням на світі. В цьому якраз і полягають чари кохання. Але як мусив він захопитися, коли відкрив, що досконале створіння пише досить недосконалою ортографією. Нема нічого милішого в жіночому листі кохання, як ці хиби стилю, це заїкування серця, що якраз недосконалістю виразу доводить досконалість почуття.

Ніщо в обличчі красуні не робить досконалість такою помітною, як кілька маленьких веснянок. Таке відоме мудрістю сторіччя, як XVIII, розуміло, що досконала краса сліпить око й призводить лише до онімілого подиву. Отже тоді наліплювали на жіноче обличчя кілька маленьких точок, щоб хоч трохи прикрити досконалість: малюсінькі клякси недосконалости, місця заземлення для метеликів захоплення.

Досконалість королев краси залякує нас. Вони занадто досконалі. Фасадні створіння з симетричною душею. Вони впливають на нас, як вибрані зразки виробів якоїсь фабрики, де їх виготовляють на конвейєрі. Їх можна взяти ту або ту, не помітивши різниці, бо всі вони з однієї серії.

Досконалій красі королев краси відповідає лише досконала дурнота їх ентузіястичних обожнювачів.

Це твердження дозволяє нам припустити, що гомерівський Паріс був дурний. Він любив досконалість. Які гідні жалю наслідки мало це для всієї людности!

Після того, як Афродіта одержала від Паріса яблуко, вона була зобов'язана дістати для нього найвродливішу в світі жінку. А що вона була богинею, то вибрала, зрозуміло, досконало вродливу жінку. Цілком певно, що прекрасна Гелена мала б успіх у Каліфорнії і поскошувала б усі перші призи. Але те, що вона подобалася Парісові, незрозуміле. Коли він віддав золоте яблуко Афродіті, а не Атені й не Гері, він не вчинив дурніше, ніж кожний чоловік на його місці.

Але я не знаю жадного, хоч напіврозумного чоловіка, що при анкеті на виявлення інтеліґентности, не відповів би, що любить веснянки. А як зніяковіла б від цього богиня кохання! Уявім собі сцену, що відбулася б, якби Паріс був хоч трохи розумніший.

Афродіта, одержавши яблуко, завертає нашого Паріса в хмару й приземлюється з ним на даху палацу Менелая, де Гелена якраз клопочеться своєю довготривалою зачіскою. Повна гордости показує йому богиня свою призову овечку, готова віддати її йому. І справді Гелена — не така ж досконала краса як і сама богиня. Паріс кам'яніє в занімілому зачаруванні. Богиня чекає, але розумний юнак не рухається. Нарешті богиня стиха штовхає його своїм досконалим пальчиком. Тоді в скромного юнака виривається зідхання. Якби вона принаймні мала хоч кілька веснянок!... І тоді він вибухає, засліплений сльозами ентузіязму.

Тепер кам'яніє богиня. Вона розуміє, що жінка, менш досконала, ніж вона може бути, більше варта кохання, ніж сама богиня кохання. Це, зрозуміло, призводить її до несамовитої люті. Жодна жінка не стерпить чогось подібного. Розлючено кидає вона в обличчя Гелені кілька веснянок, при цьому одну, наймилішу, на ніс. І тоді зникає. Викрадення Гелени не відбувається. Паріс залишається нещасливим коханцем (і троянська війна не відбулася б). Вся всесвітня історія дістала б інший напрямок, вся програма наших гімназій — також.

Але якраз, на жаль, Паріс не розумівся на веснянках. Він дався засліпити себе. Він узяв досконалу красу. Напруження у східній частині Середземного моря загострювалося з кожним днем. Навіть втручання майстра оперети Оффенбаха й пізніш драматурга Жіроду в переговори після виходу грецької армії на рівнину перед Троєю не змогло вже відвернути нещастя. Так власне троянська війна таки відбулася, а з того часу пішло так само й далі.

Бальзак робив борги, китайський філософ Літай-Пе любив добре підпити. Вінстон Черчілл забагато палить. Люї XIV. був амбітний і суєтний. Сократ не давав своїй жінці грошей на господарство. Байрон був легковажний, Талейран був жадний до грошей. Діоґен був ледар.

Яка коштовна й заспокійлива колекція маленьких недосконалостей і хиб! Можна було б справді поставити питання: »Чи ці малі хиби для вчинків великих людей не мають такого самого значення, як і їх великі таланти?«

Якби Бальзак був багатієм, він робив би більше »ґешефтів« і менше писав романів. Якби Лі-тай-Пе не любив вина, він ніколи б не віддав жебракові одяг свого цісаря. З нього вийшов би звичайний двірцевий слуга. Можливо, це була одна з міцних бразільських сиґар, що її Черчілл викурив, і врятувала у 1940 році цивілізацію. Суєтність Люї XIV. збудувала Версаль. Те, що Сократ ніколи не міг зібрати досить грошей для жінки на господарські потреби, може якраз і врятувало його від пихи вважати себе за досконалого. Легковажність Байрона визволила грецький народ від турецького ярма.

(Закінчення на стор. 15.)

Едда Чіяно, повернувшись з Міляну до Риму. При дочці Муссоліні, вдові колишнього італійського міністра зовнішніх справ Чіяно, жив найбагатший в Неаполі ювелір Капуано. В його розкішній віллі на Капрі довгий час після війни була Едда. Італійські часописи повідомляють, що недавно вона одружилась в Цюріху з якимсь графом Баруболі. Деякі часописи висловлюють здогад, що граф Баруболі насправді не хто інший, як ювелір Капуано.

Степан Любомирський

Між славою і смертю

СЕНСАЦІЙНИЙ РОМАН

(26. продовження)

— Якби я міг вам щонебудь сказати, — заговорив глухо доктор Жарина. Але я не можу... нічого не можу.... мені якось так дивно, ніби земля розступилась...

Нагло незнайомий блискавичним рухом витягнув з кишені револьвера й кинув одне слово.

— Хода?!

Доктор сперщу налякався, вирваний із шляху своїх думок так несподівано, та вже прислухався до ходи, що лунала щораз ближче. Хтось доходив уже до дверей від сусідньої ляборатoрії. Доктор зрозумів, що за хвилину пічнеться стрілянина, що тоді вже не буде над чим думати, бо тоді події покотяться самі собою катастрофально.

Одним рухом він заслонив незнайомого.

— Ховайтесь!

— Пізно, — кинув крізь зуби. — Видно писано мені загинути таки в Мумирі...

— Не стріляйте, ради Бога... бо станеться страшне! — озвався доктор якраз у хвилину, коли двері відчинились і на порозі замайоріла ясна постать.

Доктор Жарина не бачив обличчя незнайомого, що стояв за ним позаду, але він і так небагато зрозумів би з цього всього. На порозі стояла дочка професора Київського; говорила ясним, чистим голосом.

— Товаришу докторе, як добре, що я вас відшукала. Трудно було вас найти. Ніхто не знав, де ви. Навіть Ніна, хоч вона звичайно добре поінформована. Вартовий не пускав мене, але я сказала, що шукаю вас, і він пустив. Ваше ім'я стало тут усім відоме.

— Чого ви бажаєте, товаришко Києнко? — трохи неспокійно перепитав її доктор.

— Батько хотів бачити вас. Тому я вас і шукала. Чи найдете трохи часу, щоб заглянути до нього? Батько якийсь такий дивний, я мало його розумію; гнівався на мене, каже, що я нерозумна. Що я ще дуже молода.

Ах, у вас хтось є ще тут, товаришу докторе; я думала, що ви самі. Вибачте, що говорю так багато. Не хотіла перешкодити в праці. Дозвольте попрощатись.

— Ні, заждіть. Заждіть хвилинку. Я йду до вашого батька, але ви заждіть тут біля мого гостя, доки не повернусь. Не хочу, щоб хтонебудь застав його тут самого, а я маю ще поговорити з ним.

Наталя Києнко кивнула блідим лицем.

— А не будете довго сидіти?

— Ні, я скоро прийду. Познайомтесь із моїм гостем тим часом.

Доктор залишив ляборaторію, а Наталя, ступнувши вперед, стала й зблідла.

Надто несподівано стала віч-на-віч із чоловіком, що в її думках стільки зайняв місця останніми часами. Надто несподівано виринув він перед нею, так просто, якби щойно вчора зник на те, щоб сьогодні появитися з побільшеною силою.

А він стояв і дививсь.

Спокійно, якби це було в її кватирі, стояв і дивився на неї. Примушував її подумати, що, коли хтось надійде, йому загрожує небезпека. Йому загрожує смерть на місці. Може, він цього не знає? Може, він про це навіть не думає? Вона мусить остерегти його, сказати йому, в якій він тут небезпеці.

Ні, Наталя не могла видобути слова. Все здавалось надто просте й надто пусте, щоб тепер ним переривати оцю довгу тишу, оце мовчазне порозуміння, що плело між ними свої тонкі ниточки.

Все таки його очі набрали тепла й доброcти, і вона тепер знала, що це тільки для неї вони такі теплі й добрі; знала, що для кожного іншого вони сірі, суворі, чужі. Для неї вони інакші.

— Все так... я не надіялась... — сказала врешті тихо.

Богдар Борбенко переступив ближче.

— А я знав, що ви тут.

Вона дивилась непорушно.

— І ви зробили це для мене?

Він знав, що говорить правду, правду, що досі корилась перед його розумом і його плянами.

— Для вас, Наталю.

Знав, що говорить правду. Він бо мусів тут бути. О, він міг зовсім інакше поводитись. Він не мусів ризикувати, не мусів життя і голову класти на вагу у Мумирі. Знав тепер про це! Відчував у собі дивну силу, що тиснула йому на уста дивні слова.

Признайсь! Признайсь, що кохаєш її, що не хочеш бути без неї. Признайсь, що вона тобі дорожча над твоє нужденне життя і що ти для неї прийшов! Признайсь, що ти її кохаєш!!

Ні. Борбенко чув, що він не признається. Чув, що в нього ці слова не перейдуть у голос. Він її кохає, але тому якраз не хоче стати для неї нещастям. Бо він не може їй нічого дати... нічого.

— Як ви могли! У Мумир... Я ніколи не думала... вас ще побачити...

— А я знав, що вас зустріну. Бо я цього бажав...

Замовк.

Похитала головою звільна, важко.

— Не говоріть так... не говоріть.

— Говоритиму. Буду говорити.

Щось діялося з ним. Звичайна опанованість відходила, відступала в неладі перед наступом міцних, озброєних у почування несамовитих думок. Уперше в житті бачив у собі нового Борбенка, Борбенка, що не хотів коритися розумові, а хотів виконати свою волю, хотів звільнити з кайданів вічного холоду зреволюціонізовані почування. Стихія котилась душею Борбенка.

А проте був момент, коли нагадав собі дивні слова старого полковника Мек Ленді.

»... Навіть в обіймах... найкращої жінки ви не повинні забувати, що смерть стоїть за вами. Навіть у найрозкішніших хвилинах, що її людині дає натура, ви будете відчувати тривалий холод на плечах.«

— Смішне, пусте, дурне! Раз бути людиною, раз перестати бути машиною, раз дозволити хвилям бурхливої ріки почувань понести й себе на пінистих гребенях, дозволити обсипати себе піною й шумом стихії, забути за всі завдання, за всі прокляті дійсності, все, все загубити.

Що з ним? Здитинів зовсім.

— Я не можу... повірити... щоб ви для мене... — говорила вона.

— Не можу.

— Чи це вам болить?

— Болить... ні... але...

— Я не міг би збрехати вам. Боюсь ворухнутися з місця, бо здається мені, що сплю і що сон пропав би. А знав, що ви тут, а проте я... я приголомшений.

Вона підняла на нього великі очі й задивилась, аж до болю, не можучи їх відірвати. Так оце перед нею він, той, що з її спокою зробив бурю, а її дитячі мрії прогнав і заступив чимось страшним, неспокійним, голодним, як тільки може бути голодне єство.

— Стійте так, Наталю. Нехай надивлюсь на вас.

Дивне бажання викликало в неї несподіваний усміх своєю простотою. Борбенко не усвідомлював навіть, що забув про все, забув про себе самого, про свою мету. Надто велика вже була його туга, надто міцно він давив її в собі, щоб вона тепер із страшенною силою не відпружилась. Надто довго вже ждав.

Зробив ще крок. Потім ще один. Став перед нею й вичитував страх, що таївся на дні її очей. Страх перед ним, перед чимось нерозгаданим, несподіваним, новим. Але страх його не здержав. Зірвався, як вибух вулкану, й притиснув дівчину з усіх сил до своїх грудей. Щось, як вогонь, пекло свідомість. Він ще бачив її очі: вони таїли все ще той самий страх і щось нове, щось неначе сподівання. Обняв її міцніше, немов би себе самого хотів переконати, що це таки не сон, а дійсність. Під його зором вона примкнула очі, накриваючи їх довгими віями. Байдуже, що поблизу дзвенять апокаліптичні машини двадцятого сторіччя. Він нахилився до рожевих уст.

З громом відкрились широкі двері, лявиною катастрофи покотилось усе стрімголов. Борбенко усвідомив, що проґавив одну секунду, секунду, що потрібна була на один тільки рух руки. Не встиг пустити дівчину й вихопити револьвера. Не встиг і став так перед ворогом із своєю долею в обіймах.

Наталя ахнула. Психічне зусилля було для неї надто страшне. Борбенко не пустив її. Не дозволив їй упасти. Але вона й не знала, що діється навколо.

А діялось усе за пляном. Усе відбувалось точно й зіграно.

Поміж чорними озброєними постатями, що поволі обходили Борбенка, виднілась одна висока розросла фігура з ненавистю й помстою в очах. Вона носила на собі відзнаки майора авіяції.

Та не це прив'язало на хвилину зір Борбенка. Він не міг зрозуміти, що робить на порозі постать доктора Івана Жарини, постать бліда й справді перелякана, постать, що в її очах було тепер щось нерозгадне. Постать стояла там, як статуя, в своєму білому халаті. Невідомо було, що більше її лякає — арешт людини із світу, чи вид Наталі Києнко в чужих обіймах.

Доктор Іван Жарина не рухався. В погляді Борбенка читав багато. Але в погляді Наталі, що зібрала стільки сил, щоб глянути дійсності в вічі, вичитав ще більше. Він вичитав там глибінь погорди й страшне обвинувачення, що повисло над ним, як несамовитий, важкий меч. Це потрясло ним до глибини.

Він був зломлений. Розбитий. Розторощений.

І все лунало повз нього, чуже вже й байдуже.

— Не двігаться, ілі стреляєм! Рукі вверх! Брать єво, ґвардісти! Ето... он!!!

Борбенко поволі залишив Наталю.

Багнет штрикнув його в плече, вказуючи дорогу.

Довгий коридор витягся перед ним шнурком, як битий передбачений шлях.

— Куди?

Борбенко уявляв собі це дуже просто. Без зайвих церемоній.

Знав собі ціну, знав обережність свого ворога.

Майор Ватутін тріюмфував.

*

Головний інженер, німець, відняв від очей чорні скельця й глянув в обличчя доктора зором, що в ньому таївся подив, змішаний з острахом. Неначе сталося щось, що мало в собі елемент найбільшої несподіванки, основу найбільшої фантазії, мрії, щось велике, незглибне. Поза олив'яним склом циклотронного масиву проходили дивні реакції. Мільярди електронів скупчувались до стратегічного наступу протягом секунд у могутній електромагнетній сочці й чоловим ударом розносили на порох конструкцію найважчого елементу. Уран, останній з ряду натуральних елементів, леґендарний уран, піддався.

Апаратура шуміла злегка, годинники показували потрібні дані, вказівки хитались на червоних плямах чисел. Розум людини працював, уява старалась допомогти йому, кинути картину майбутнього, картину жахливого струму електронів у всесвіті, картину нищеного їхнім наступом світу.

Атом розколовся. Атом урану, первісного з первнів, важкого з важких, основного з найбільш основних елементів нашого дійсного світу.

Доктор протер чоло й глянув на долоню. Піт на ній перлився великими краплями. Не з утоми. Від збудження.

Німецький інженер дивився на нього, як заворожений. Дивився на людину, що кинула виклик самому існуванню світові, всесвітові. Могутній, таємний атом скорився її волі, піддався і, розпадаючись без стогону, доказав своє безсилля супроти людського генія.

Німецький інженер не міг опам'ятатись. Його мовчанка була виразніша за всякі слова. Він тільки дивився на високе чоло і прості риси доктора Жарини і думав щось, що годі було відгадати.

А доктор Жарина, задивлений у віконце, що поза ним раз тільки блиснуло зеленявим світлом, думав свої думки. Атом розлетівся під його ударом. Те, що не вдалось професорові Київському, вдалось йому, докторові Іванові Жарині, синові такого собі звичайного народу серед народів...

Зірвався на рівні ноги. Постояв ще хвилинку, потім пішов без жодного слова. А німецький інженер піднявся слідом за ним і відступив від колосального циклотрону, відступив набік, якби його пекло щось від нього, якби острах відганяв його геть. І тільки з великою пошаною дивився на масивну, тиху й покірну тепер будівлю з олива, бісмуту й усякого іншого важкого металю, будівлю, де ще хвилину тому шаліла космічна буря, буревій.

Доктор Жарина переходив швидко коридорами. На його грудях колихалися ще чорні скельця, на його чолі була задума і ще щось, чого ніяк не можна було відчитати.

Доктор Жарина спішив кудись.

Перед дверима однієї з кімнат у зовсім іншому відділі великого будинку його зупинив лікар.

— Я доктор Жарина.

Лікар був новий. Але прізвище доктора відкинуло його набік. Він висловив тільки прохання, щоб хворого не мучити довгою розмовою.

Мовчки зайшов доктор Жарина і мовчки став перед широким білим ліжком у півсмерку лагідного спокійного світла.

Що за різниця! Там світ катастрофи, нечуваного катаклізму, опанованого людською волею й розумом; тут світ спокою, поваги й маєстату повільного догорання.

Професор Київський справді догорав. Професор Київський не видержав власного розумового напруження, не видержав нервової боротьби, що розгорнулась у ньому останніх місяців; не видержав психічного удару, що його завдав йому ворог. Професор Київський був свідомий, але професор Київський поволі погасав сам у собі, залишаючи для світу ще тільки запалені дивними вогнями очі, що дивились немов би з докором, неначе з проханням залишити їх уже в остаточному спокої.

Перед тими очима став просто, як свічка, доктор Жарина.

— Уран піддався, професоре.

Глухо загомоніло в кімнаті. Тим більше глухо, що так дзвенів відгомін у душі доктора. Тим більше глухо, що так був наставлений професор Київський.

Проте зміна прийшла скоро. Проявила вона себе спершу в очах геніяльного старця, що повернув голову до доктора Жарини, забуваючи про всі їхні розмови й про все недовір'я, що запанувало між ними з дня, коли рішення доктора Жарини викликало бурю радощів у центральній керівній клітині великої імперії. В очах професора появився живіший блиск; блиск цей сповіщав докторові, що тріюмф науки зогрів душу старого професора. Тріюмф науки, але чи й тріюмф доктора?

— Докторе, ви сказали? І не було катастрофи?

— Здержана. Вчасно.

Професор дивився широко відкритими очима на постать доктора, на обличчя свого колишнього асистента, друга, приятеля.

— Уран вам піддався . . . Мені не хотів . . .

— Професоре, уран »двісті тридцять вісім« дав вибухову реакцію. Ніщо не стоїть на перешкоді.

Очі професорові змаліли і зір померк.

— Так . . . Я й забув. Ніщо не стоїть на перешкоді. Вже все . . . скінчене.

Доктор повторив з натиском, неначе б йому треба було того оклику й собі самому.

— Так, професоре! Все скінчене! . .

І знов запанувала тиша.

Знов тільки думки говорили про свою мову, а очі їх відбивали. Але вони не находили взаємного зрозуміння. Вони розминались на шляхах сполуки, як вантажні машини з важким вантажем, і воліли оминати одне одного. Бо зудар був би страшний. Але чи він був неминучий?

Професорові Київському доля не щадила ударів. Не щадила їх вона нікому, але для нього вона мала ще менше милосердя, як для інших. І він програв свій великий життєвий бій. Він уклав свою надію в когось іншого. І цей хтось стояв тепер перед ним із повідомленням, що від нього професорове серце переставало битись.

Доктор Жарина відкрив уже все. Доктор Жарина міг одним розчерком пера затопити світ у хаосі й крові. Він міг це зробити, бо він був доктор Жарина. Він не був професор Київський. Так відчував професор і так говорило йому серце. Але це було ще не все. Професор Київський мусів зібрати сили, щоб могти сказати щось самому. Коли вчора майор Ватутін у присутності кількох старшин повідомив, що його дочка Наталя Києнко буде поставлена під суд за зраду державної таємниці й за поміч у шпигунській акції на шкоду державі, професор Київський пережив хвилину, що звалась кордоном між життям і смертю. З того моменту лікарі вже махнули рукою. Професора Київського врятувати вже не можна. Кілька іньекцій удержали його ще при житті, але це було покищо все.

І професор Київський знав, що його дні почислені. Знав, що почислені дні його дочки. Знав, що так гине його великий колись рід. Бо ніяке чудо того перебігу долі не змінить. Так поволі загибав не тільки його великий рід.

Очі професора Київського набрали ще десь сили. Набрали її, можливо, із того останнього запасу, що ним може ще розпоряджатися людина на цьому світі.

І доктор Жарина, що ждав чогось, не міняючи своєї позиції, міг у тих очах вичитати велике й страшне обвинувачення. Так могла на нього дивитись тільки сама наука. І вона, мабуть, тільки й могла так говорити.

— Світ вас проклене, докторе . . .

— Світ вас проклене . . . і проклене вас Україна.

Більш нічого не сказав професор Київський. Більш нічого не хотів чути доктор Жарина.

Ще гомоніли нищком останні важкі звуки не менш важких слів людини на смертній постелі, а доктор Жарина рвучкою ходою залишив кімнату.

Лікар глянув на нього. Доктор не бачив його, задержався на порозі на мить, потім без слова пішов далі. Черговий лікар зразу подався до професора Київського. Схилився над ним і, ахнувши, миттю сягнув по голку з ліками.

Професор Скит-Київський лежав непорушно, спокійно, тільки тиха журба витиснула нестерту пляму на його мудрому чолі. А маєстат іншого світу поволі закривав свої ворота над блиском його зіниць.

Лікар ухопив телефонну рурку.

З хаосом думок, з навалою хвиль і бурею почувань стояв тепер доктор Жарина проти майора Ватутіна, що виряченими очима давав зрозуміти глибину й суміш свого здивування та захоплення. Те, що він вчув, було над його тяму, над усе, що він міг собі уявити. Правда, хвилину тому задзвонив телефон з вісткою, що професор Скит-Київський упокоївся, та це смішне! Це маловажне супроти того, що говорив доктор Жарина. Це геніяльне, це величне, могутнє й славне на ввесь світ. І доля знов дає в руки майора Ватутіна великі шанси, велику нагоду вибитися ще більше; дає йому змогу особисто повідомити центр партії, самий центр партії і самий уряд.

Майор Ватутін мав охоту скочити й обняти доктора Жарину та з усміхом сповістити, що багато речей тепер стане до його розпорядження і що нагородам не буде кінця.

Атомова зброя! Магічне слово! Символ двадцятого сторіччя!

Майор Ватутін не міг видержати. В думці він укладав уже пляни депеші, її зміст, її значення, її величину і все, все можливе, що підніме на ноги всю Москву, ввесь гігантичний Союз. Його ім'я, ім'я майора Ватутіна стане славним на ввесь Союз, на ввесь світ. Ім'я цього доктора теж певно, якщо партія не постановить інакше, але насамперед ім'я майора.

Та вмить його лице видовжилось, коли доктор Іван Жарина прийшов знов до голосу після навали похвал, що їх висловив майор Ватутін, спеціяльний командант ляборaторійних частин атомового устаткування.

— Я прошу вас випустити на волю Наталю Києнко й покерувати її справою так, щоб вона ні в чому не була винна.

Майор споважнів. Все таки це вже була його справа, і він мусів тут діяти обережно.

— Товаришу докторе, це важка справа, — зідхнув майор.

— В такому разі я узалежнюю від неї мій винахід. До побачення.

Доктор обернувся, а майора Ватутіна вдарив гарячий піт. Тріюмф тікав йому з рук через упертість дурного доктора. І як же він, майор Ватутін, чоловік розумний, міг робити якісь труднощі з такої дурниці. Як же він міг собі уявляти, що він не зробить для доктора Жарини такої дрібнички, коли він, доктор, для цілого Союзу зробив таку велику річ? Ясно, що це можна зробити; ясно, що це не буде так легко, але його, майора Ватутіна, голова щось придумає, доктор може бути спокійний.

— Я не дам себе обдурити, — заявив на це холодно доктор.

Я бажаю, щоб Наталя Києнко була відправлена за кордон і забезпечена всім майном, призначеним для мене в нагороду за винахід. І я бажаю мати від неї про це вістку. Тоді мій винахід перейде в руки уряду. Я своє сказав. Ви своє тепер робіть.

Доктор Жарина таки вийшов.

Майор Ватутін лупнув п'ястуком об стіл, аж брязнуло. Ну, цього він не сподівався. Такої безвідповідальности. Та все це дурниці. Треба все так зфабрикувати, щоб справді доктор думав, що Наталя вже за кордоном і що нічого їй до щастя не бракує.

Дурниці . . .

Важне інше.

Майор Ватутін спершу взявся до телефону й видав кілька відповідних розпоряджень у зв'язку з цією дурницею, а коли його повідомлено, що вже пишеться текст відповідного листа і що буде навіть літак, що буде імовірне повідомлення уряду про згоду на умову доктора Жарини, майор Ватутін, заспокоєний, з єдиною усмішкою став компонувати зміст телеграми до Москви, телеграми, що мала викликати просто переворот у настроях, досить підупалих в останній час.

(Далі буде)

Замова крови

»Не чаклунство, а наука« — під цим гаслом відбулася дивовижна демонстрація чудодійних властивостей гіпнози в редакції бернської газети »Націон« (Швайцарія).

Репортери, лікарі, психіятри, фотографи тощо зібралися спостерігати експерименти бернського гіпнотизера й психопедагога Сандора. Швайцарці ще добре пам'ятають виступи наприкінці минулого року »завороженого голляндця« Міріна Дайо.

У присутності цілої колеґії лікарів він давав колоти себе шпатою наскрізь крізь тіло й життєво важливі органи і не відчував ніякої шкоди.

Лікарі ще й досі похитують головами, пригадуючи »Другого Месію«, як себе називає Дайо. Фахівці говорили про гіпнозу, автосуґесію, суґестивні впливи і т. ін. Аж врешті Сандор проголосив: »У Дайо все в порядку, нема ніякого чуда«. Він запропонував зробити практичний дослід у редакції »Націон«. Він привів свого медіюма, Марселя Губера, що завжди по-дитячому всміхається.

Сандор сів проти Губера, твердо глянув йому в очі й сказав, що його рука цілковито втратить чутливість »Якщо я встромлю кинджал у твою руку, то м'язи розійдуться, і жодна крапля крови не витече з рани.«

Присутні розповідають, що вони відчували себе, »як при паданні ліфта«. Мурашки забігали їм по ногах і спині, коли Сандор устромив у руку Марселя грубий трикутний кинджал на 40 см. завдовжки. Жінок залишили за дверима. Чоловіки стискували зуби.

Залізо щораз глибше пронизувало руку. Сандорові коштувало помітного напруження, поки лезо пройшов наскрізь. Марселеві це здавалося, очевидячки, дуже забавним. Він, посміхаючись, дивився на свою проколоту руку.

Залізо вийняли, фахівці оглянули руку Марселя. Крім маленьких дірок на обох боках руки, не можна було більше нічого помітити, ні крови, ні рани.

Сандор хотів ще пробити тулуб свого медіюма. Але присутні з полегшенням оголосили, що дальші експерименти непотрібні; вони вірять йому, що поранити доброго медіюма неможливо.

Сандор пережив важке дитинство, коли ще носив ім'я Нель Міллер. Він народився в Лондоні і дуже рано потрапив до будинку для сиріт. Ще хлопцем зібрав свої речі й пішов пішки по Франції, де працював у селян. Нарешті йому пощастило влаштуватися доглядачем у сина одного герцога.

Цей син мав періодичні напади нестримної люті. Він нападав тоді на своїх доглядачів і виховників, і Сандорові ледве пощастило оборонитися.

Так минуло два роки. Одного разу, коли хлопець напав на нього знову, Сандор схопив його й поклав на спину на підлозі. В раптовому надхненні він сказав до хлопця: »Ти лежатимеш і далі, не зможеш більше поворухнутися. Ти весь закостенієш«. Хлопець і справді залишився лежати й не зміг рухнутися.

Тоді Сандорові вперше спало на думку, що він має здібності суґестивного впливу. Він спробував далі: »Ти спокійно заснеш тепер і прокинешся тільки через дві години.« І ця спроба вдалася. З цього часу Сандор піклувався пацієнтом лише таким способом.

Сьогодні бернський психопедагог Сандор — людина світової слави. Установи й приватні особи звертаються до нього у сотнях випадків. Цими днями до нього звернулася кримінальна поліція, щоб з'ясувати темний і заплутаний випадок убивства.

Сандор удався до »телевізії« — цього роду »ясновидіння« через гіпнозу й суґестію, де ясновидцею стає не суґестор, а суґерований медіюм. За короткий час Сандорові вдалося відкрити слід убивці. **О. І.**

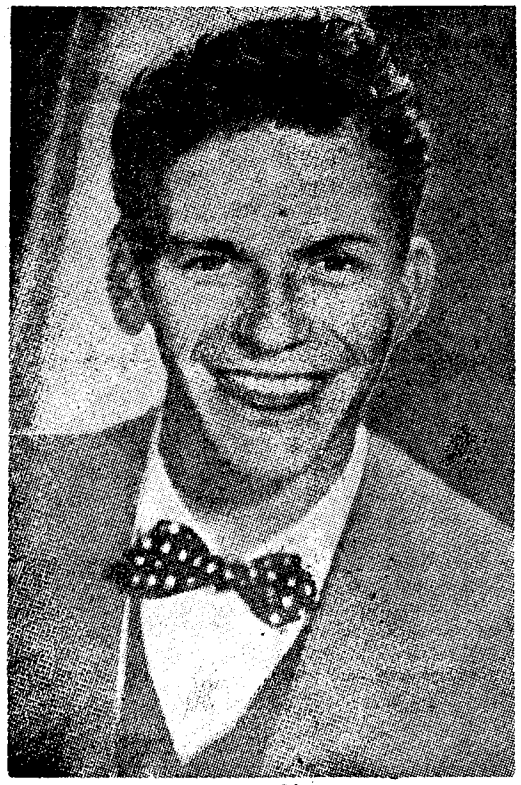

Франк Сінатра

Сінатра співає . . .

40 мільйонів сп'янілих людей, здебільшого жіночої статі, всіх соціяльних станів линуть туди, де можна почути голос цього світового співака, що дістає найвищу плату; де можна побачити його світлини або (ах, яке безмежне щастя!) де можна побачити його самого. В Америці засновано 2000 клюбів, і їх члени мають єдину мету: мріяти про Сінатру, слухати його платівки, спільно переживати екстазу.

Молода людина на 1,78 м. заввишки, струнка, майже худорлява, з темним волоссям, з блакитними очима — це Франк Сінатра. Шість років тому він був такий же невідомий, як і будь-яка невиявлена зірка. Його батьки, що еміґрували з Італії, були бідні люди. Він брався за першу-ліпшу працю, але мав мелодійний безжурний голос і сподівався своїм голосом заробляти на хліб у капелі. Він знайшов невеличку оркестру, де й заробляв по 3 доляри за вечір.

Через радіо його почув Томі Дорсей — дириґент великого джазу. Він склав із співаком умову, що пізніше була скасована через процес. Дорсей і досі дириґує відомою джазовою капелею. Сінатра ж став божком однієї частини земної кулі. Годі з'ясувати цей успіх, бо й американська психологія відмовляється з'ясовувати цей феномен. Тому хто чув його співи, не так легко не дійти до думки, що цей голос звів з розуму 40 000 000 жінок і молодих хлопців. Мусимо реєструвати лише його вплив, а насамперед наслідки впливу.

Він заробив за 1944 і 1945 роки по 1,5 мільйона долярів, але він мав розумний принцип не мучити себе надмірно для державних кишень, тому за останні два роки виспівав »тільки« один мільйон долярів. Враження світу:

»На концертах Сінатри його слухачі не тільки німіють від обожнювання, — вони стогнуть і так голосно висловлюють своє захоплення, що справляють враження натовпу божевільних.« Якщо в програмі будь-якого фільму є його спів, прихильниці сидять у кіні від 4-ої години дня до 2-ої ночі, себто по шість сеансів, щоб мати насолоду кожної другої години послухати його сенсаційного співу. Підкінець вони з утоми й насолоди падають з крісел, і лікарське авто відвозить їх додому.

Живе Сінатра в Нью-Йорку в готелі, що має багато дверей. Коли піде чутка, що він удома, всі двері облягає натовп. Тільки під сильною охороною йому вдається прорвати коло людей і протиснутись до свого авта. За його автом мчить довгий хвіст таксі з дівчатами, що прагнуть його побачити.

Йому, дійсно, нелегко!

Вся молодь Америки, дівчата й хлопці, дивиться на нього. Люди з високо піднятим указівним пальцем починають оголошувати, що Сінатра — велика небезпека. Багато молоді відмовляється від розумної праці, щоб віддаватися культові свого ідола. Але вказівні пальці нічого не помагають: захоплення Сінатрою триває. Жодна волосина не впаде в перукаря додолу без того, щоб зразу за нею не простяглася жіноча рука. Відомо, що одна дівчина, яку він після концерту випадково в натовпі штовхнув, багато тижнів перев'язувала місце доторку божества. Сінатра одружений і має діти. Але жодна з його прихильниць не виявила ревнощів до його жінки, хоч це не виключає прагнень кохання, що ним вони всі сповнені. **Т. З.**

Повага до кохання

Колись поліцай-президентом Берліну був Церґібель; 1922 року він видав наказ, що суворо забороняв підлеглим турбувати пари закоханих на лавках берлінського зоопарку. Вдень чи вночі! Закоханих узяв під свій захист закон. Ще більше уваги до ніжного почуття приділяє 1948 року лондонська міська рада. Як повідомляє аґенство »Асошієйтед Прес«, один з її членів подав пропозицію замінити теперішні кількаособові лавки лондонського парку на двоособові. Все це для того, щоб закоханій парі не перешкодив зайвий третій.

Рада схвалила цю пропозицію.

Читайте, передплачуйте «ПУ ГУ«

Обличчя на стіні

Е. В. Люкрес

Я ще весь тремчу від пережитого вчора обурення, і єдина мені втіха, що інші тремтять теж. Ми говорили про надприродне (безконечна, таємнича тема), розповідаючи різні випадки з життя, що не робили великого враження на слухачів. Серед незнайомих для мене осіб був маленький чоловік з рухливим обличчям; його привів Рудзон Вайт. Він незвичайно уважно спостерігав кожного з нас, але сам мовчав. Тоді Дебні, бажаючи втягнути й його в розмову, запитав: »А ви не пережили нічого, про що варто було б розповісти? З вами не траплялися ніколи дивні випадки?«.

Чоловік на хвилину замислився. »Добре. Я розкажу вам щось. Це не звичайна історія, і вона не має нічого спільного з переказами й чутками, як більшість ваших оповідань. Я твердо переконаний, що це правда і більше диво і цікавіше, ніж вигадка. Я розповім вам випадок, що трапився зо мною особисто і закінчився цілком несподівано сьогодні.«

Ми просили його починати.

»Рік чи два тому я мешкав у кімнатах одного старого будинка на Грейт Ормонд Стріт. Попередній мешканець розмалював стіни спальні темперою, але місце було вогке, і більшість кольорових плям розпливлися. Одна з них, що зрештою часто трапляється, була дуже подібна до людського обличчя. Лежачи ранками в постелі й лінуючися вставати, я дивився й дивився на неї, аж поки поступово не звик думати про обличчя, як про щось реальне, ну, скажім, як про товариша в кімнаті. І дивна річ: інші плями на стінах збільшувались, міняли свою форму, а ця ні. Вона залишалась незмінною.

Трапилося так, що я тяжко захворів на гарячку і мав після неї ускладнення. Довелося цілі дні лежати в ліжку, нічого не роблячи, лише думаючи про всяку всячину. І ось тоді обличчя стало невідступно переслідувати мене. Воно стало наче реальним, помітнішим. Поволі воно запанувало над моїми думками і вдень і вночі. Дивна лінія носа, обрис чола були незвичайні! Профіль був дуже характерний, профіль чоловіка, що його безпомильно пізнаєте серед тисячі.

Я видужав, а обличчя все переслідувало мене. Частіше й частіше я блукав вулицями, шукаючи людину, подібну до нього. Десь у глибині душі я був переконаний, що реальна особа з таким обличчям існує, і я мушу її зустріти. Чому, я не знав. Я відчував лише, що між нами існує таємничий зв'язок. Я став неодмінним відвідувачем місць, де збиралося багато людей — політичних мітинґів, футбольних матчів, залізничих двірців ранком, коли переповнені поїзди підвозять свої легіони до Сіті, і ввечорі, коли вони поквапно забирають їх геть. Все даремно. Я ніколи не уявляв, як багато існує різних чоловічих облич і в той же час як мало. Не зважаючи на всі різниці, при клясифікації вони зводяться до кількох основних груп, що їх можна перерахувати на пальцях.

Шукання перетворилося на манію. Я занедбав усю роботу. Я годинами простоював на галасливих перехрестях, слідкуючи за натовпом. Люди думали, що я божевільний, а поліція ставилася до мене з підозрою. На жінок я не дивився. Чоловіки, чоловіки, чоловіки, тільки чоловіки.«

Він стомлено потер рукою чоло.

»І ось я нарешті побачив його. Він сидів у машині і їхав на схід уздовж Пікаділлі. Я зірвався з місця й кинувся бігти. На щастя, проїздило порожнє таксі.« — Жени за цією машиною! — гукнув я шоферові, вскакуючи всередину. Ми приїхали на Чейрін Крос. Вискочивши на плятформу, я знайшов мого чоловіка в товаристві двох жінок і маленької дівчинки. Вони від'їздили до Франції. Я ходив навколо, пробуючи якось доступитись до нього, та даремно. Підійшли знайомі; товариство посунуло на поїзд.

Я негайно купив квиток до Фолкестону, бо сподівався підійти до нього на пароплаві перед відпливом. Але в Фолкестоні він зійшов на борт раніше за мене і разом із приятелями зник у великому приватному сальоні. Безперечно, він був заможною людиною.

Мені знов не пощастило. Та я вирішив не відступати, переконаний, що коли пароплав рушить, він залишить жінок у сальоні, а сам вийде на палубу. Я мав грошей лише на квиток третьої кляси до Больоньї, але ніщо не могло мене спинити. На пароплаві я примостився недалеко від дверей сальону й почав чекати. Через якісь пів години відчинилися двері, і вийшов чоловік у супроводі маленької дівчинки. Моє серце билося так голосно, що, здається, заглушало шум ґвинта. Тепер не могло бути жодного сумніву — обличчя було те саме до найдрібніших рис. Чоловік байдуже глянув на мене і пішов у напрямі верхньої палуби. І я відчув усією істотою: тепер або ніколи.

— Вибачте, — промимрив я, — чи не дасте ви мені свою картку? Я маю дуже поважну причину для такого прохання.

Як і треба було сподіватися, чоловік здивувався. Але не відмовив. Підкреслено ввічливо подав картку і швидко пішов далі. Було ясно, що він прийняв мене за сновиду й вирішив не вступати в будь-яку розмову.

Стискуючи в руці картку, я відшукав на палубі окреме місце й глянув на неї. Перед очима мені потемніло, а голова пішла обертом. Там стояло: містер Ормонд Волл, Пітсбурґ, США. Більше я нічого не пам'ятаю. Прийшов я до свідомости в шпиталі в Больоньї. Пролежав там кілька тижнів і місяць тому повернувся додому.«

Він замовк.

Ми мовчки переглядалися. Чекали. Всі інші оповідання цього вечора були ніщо, порівнюючи з історією маленького блідого чоловіка.

»Я повернувся, — обізвався він нарешті, — на Грейт Ормонд Стріт і почав збирати, де тільки міг, відомості про американця, що його доля була так таємниче пов'язана з моєю. Я написав у Пітсбурґ, написав до американських видавництв, розпитував про нього у вищому світі Америки й Лондону. Але зібрані відомості були дуже скупі: він мільйонер, батьки його англійці, жили колись у Лондоні. Де? На це не було відповіді.

Так минав час, аж до вчорашнього ранку. Напередодні я ліг спати стомлений більш, ніж звичайно, і спав довго. Коли прокинувся, сонце вже заливало кімнату. Як і завжди, мій перший погляд був на стіні, на обличчі. Я протер очі й скочив з ліжка. Обличчя ледь-ледь виднілося. Ще ввечері воно було таким, як звичайно, виразним, ось-ось заговорить, а тепер перетворилося на блідий привид.

Пригнічений і знервований я одягнувся й вийшов на вулицю. Уже продавали ранішні газети. На першій сторінці виднівся заголовок: »Нещасний випадок з американським мільйонером.« Усі ви напевно бачили це. Я купив газету і вже наперед знав, що прочитаю там. Містер Ормонд Волл, підсбурзький мільйонер, їдучи машиною до Пізи, наткнувся на вантажне авто й перекинувся. Стан містера Волла безнадійний.

Я повернувся додому зовсім пригноблений. Сів на ліжко й дивився незрячими очима на стіну. Раптом обличчя зникло зовсім.

Сьогодні я довідався, що містер Волл помер саме в той час.«

Ми мовчали.

»Дивно, незрозуміло.« — заговорили раптом усі в один голос.

»Так, — погодився незнайомий. — В цій історії вражають три речі. Перша: як могла кольорова пляма в лондонському будинку не тільки набрати рис джентлмена з Америки, але й мати інтимний зв'язок з його життям. Пройде багато часу, поки наука зуміє пояснити це. А друге, що ймення чоловіка мало якийсь зв'язок із місцем, де його портрет був так дивно відтворений таємничими силами. Що ви про це думаєте?«

Ми погодилися з ним, і наша дискусія про надприродні сили поновилася з подвійним запалом. Маленький чоловік підвівся й сказав добраніч. Він уже був біля дверей, коли один із нас, мені здається то був Спентон — запитав, яку третю дивну й знамену річ він мав на увазі в цій глибоко повчальній історії. »Адже ви згадували за три речі, чи не так?..«

»Ах, так, третя річ, — зупинився чоловік, уже відчинивши двері, — я зовсім забув про неї. Третя незвичайна річ у цій історії — це те, що я її вигадав пів години тому. Добраніч!«

Отямившись, ми почали шукати Рудзона Вайта, що привів до нас цю гадюку, але він теж зник.

З англ. переклала Ольга С.

Американська окупаційна влада передає до Берлінського Музею 148 картин, що тимчасово переховувалися в США. (АР.)

Скитальці пізнають Америку

(Продовження із стор. 7)

майже в кожній хаті зв'язує вас не тільки з містом, а й з цілим світом. Різні автоматичні прилади забезпечують вашу хату від вламу, що тут трапляються надто рідко, а здобутки хемії дають змогу детективам за короткий час викрити дуже поважні злочини. І телевізійні апарати, що ще в стані розвитку, і різні телеграфно-телефонічні прилади — доказ застосування найсміливішої теорії в практичному житті.

Машини до обробітку землі, машини, що самі в'яжуть сіно, доять корови, розбовтують яйця, виводять курчат і. т. інш. — широко застосовані в американському щоденному житті.

Людина в США цілком залежна від вугілля, газу, електрики й різних машин. За допомогою всього цього вам з літа зроблять зиму, з зими літо, із спеки холод, із холоду тепло. Що б сталося, якби несподівано забракло електрики, газу чи вугілля? Над цим ніхто не задумується і таких випадків у постачанні всього цього ніхто не знає.

Американець сприймає життя з найприємнішого боку; в праці він намагається не перевтомлюватися, з своїми працедавцями живе, як брат із братом. Після праці він одягнений, наче якийсь барон, — на вулиці важко відрізнити мільйонера від підмітайла вулиць.

Кожний американець забезпечений на все життя. Можливо, тому тут і не бояться крадіжок. Хлопчина на самокатці розвозить часописи, кидаючи їх під двері кожного мешкання. Молочар привозить щоранку молоко, пекар — хліб, різні фірми — те, що ви закупили; і все це вони кладуть на поріг хати, не боячись, що воно зникне.

Американець — фанатик національного спорту — бейзболу й боксу. Телевізійні апарати показують головно безупинні змагання бейзболів. Змагання Люїса з Валкотом прикували увагу всієї Америки, применшивши значення республіканської конвенції, що у Філядельфії за кілька днів до того виставляла нью-йоркського губернатора Т. Дьюї кандидатом на президента США. Беручи участь у різному спорті, головно в перегонах коней, не один американець добився великого майна.

Але не слід думати, що в американському житті зовсім немає нічого від'ємного. На вулицях великих міст ви побачите безробітних, що просять у вас »квотера« (25 центів), побачите прохачів, а в часописах щодня читатимете вістки про різні бешкети й кримінальні історії. Та відсотково це зовсім незначні явища. Американець, якщо не апелювати до його національної солідарности, зв'язаної з походженням, — швидше відкриє вам серце і прийде з допомогою. Американці українського походження не дуже великодушні щодо новоприбулих іміґрантів. Рідко бувають випадки, коли американські українці подають на-

З науки й техніки

НАРАШУТИ І ПАНЧОХИ

»Хоч які добрі якості мають штучні тканини, але жінки скільки я їх знаю, завжди віддаватимуть перевагу справжньому шовкові.«

Цими словами китайський міністр фінансів відповів американському журналістові, що питався, чи загрожує найльон далекосхідньому виробництву шовку.

Факти звели нанівець це твердження. Навіть у Франції та Італії, країнах, де шовкова тканина увійшла в традицію, жінки дедалі більше переходять на найльон.

У південній Америці »панчохи«, що їх не треба ні прати, ні церувати, мусить мати кожна елеґантна дама. Вивіз найльону до Японії далеко перевищує потреби жіночої частини окупаційних сил. А в самих США вживання найльону стало вже щоденною звичкою.

Найльон виготовляють не із скляних ниток, як каже популярна леґенда, а з вугілля, повітря та води. З вугляного дьогтю добувають дестиляцією феноль і бензоль. З повітря — кисень і азот. Ну, а з води, звичайно, водень. Ці складові частини у велетенських казанах — автоклавах проходять процес полімеризації і, сполучаючись, творять т. зв. »Найльонову сіль«.

Низькоякісна сіль іде на фабрики пластичних мас, дрібна високоякісна сіль іде на виріб найльону. Її розчиняють у воді. Пройшовши ряд хемічних і фізичних процесів, розчин витікає крізь дрібні дірочки фільтра, застигаючи тонкими волокнами. Волокна проходять через прядильні машини, їх покривають апретурою — і найльонові нитки готові. Далі їх можна пускати на ткальні машини, як і будь-які звичайні нитки.

Нові американські патенти свідчать, що в процесі виробництва найльону незабаром наступлять радикальні зміни. Найльон вироблятимуть з усяких покидьків шкаралущі земляних горіхів, соломи, тощо.

За час війни найльонова промисловість Сполучених Штатів набула незвичайного розмаху. Тепер не може повторитися випадок, що стався після Пірл Гарбору, коли найльонова промисловість не змогла дати достатньої кількости матеріялу для виготовлення легкоспадів, і військове інтендантство мусіло звернутись до американок із закликом дарувати військові найльонові панчохи. Цим шляхом зібрали понад 49 мільйонів пар панчіх, що дало понад мільйон кілограмів найльонової тканини.

Авіяція й досі користується найльоновими баками для бензини. Це цікава річ: посудину, що вміщує 200 літрів бензини, можна скласти, і тоді вона займає місце не більше, як жіноча торбинка.

Вода, сить і більшість кислот не діють на найльон. Частини машин, зроблені з найльону, не потребують мастила. Найльон має добрі ізоляційні властивості.

В майбутньому найльону вживатимуть, мабуть, головним чином, у виробництві панчіх. Правда, навіть в США ще можна найти прихильників шовкових панчіх. Вони запевняють, що шовкова панчоха має кращий вигляд, краще облягає ногу, тепліша і взагалі елеґантніша. Однак, ця конкуренція найльону з шовком трохи нагадує суперництво між автом і конем.

Як сповіщає »Wall-Street« виріб найльону, що 1947 р. досягав 9 мільйонів кілограмів, 1948 р. підніметься до 27 міл., а 1949 р. навіть до 35 млн. кг.

В житті американки найльон відіграє дедалі більшу ролю. Але в потоці нових модних виробів і чоловік знайшов, хоч покищо скромне, місце для найльону. Приїхавши до Америки, ви можете купити найльонові шкарпетки або краватку. Краватка, правда, не витримала конкуренції шовку, але найльонові шкарпетки завоювали постійне місце в ужитку серед чоловіків — американців.

Подав Ю. Б.

правду дружню руку новоприбулим, і горе, якщо новий іміґрант розраховує на цю допомогу або домагається її.

Мистецьке життя

У листах із скитальщини не раз питають про мистецьке життя в США, головне про мистецьке життя американців українського походження. Дехто навіть плянує починати свою мистецьку кар'єру в Америці. Мало хто на скитальщині здає собі справу з нереальности цих плянів.

Мистецько-музичне, театральне, літературне життя в Америці має свої окремі форми вияву, цілком відмінні від европейських. В Америці, власне, немає такого широкого музичного життя, як в Европі. Єдина, справжня репрезентативна опера існує в Нью-Йорку, і про неї знає кожний у світі. Це »Метрополітен опера«, де виступали всі найвизначніші музики й співаки з цілого світу. Ця опера інколи виїздить і до інших великих міст. І треба визнати, що рівень та багатство цієї опери просто казкові. А проте, й ця опера, як і деякі менші та аматорські по більших містах, працюють із дефіцитом. Те ж саме й щодо вокально-музичного життя, з театрами та іншими виставами й імпрезами культурного порядку.

Американець не відчуває великої потреби в цьому, широко закроєному, мистецькому житті. На це зрештою, в нього немає часу. Йому досить радіо, фільму тощо.

Мистецьке життя серед американців українського походження таке бідне й кволе, що з приводу вдалої імпрези аматорського типу українсько-американські часописи пишуть, як про нечувану подію, підкреслюючи великі досягнення.

М. Дольницький.

МАЛЕНЬКІ ХИБИ

(закінчення з стор. 8)

Жадоба Талейрана дозволила йому пережити старий режим. Таким чином, він зміг урятувати Францію на Віденському конґресі. І Діоґен, якби не був таким ледарем, ніколи не став би таким мудрим.

Цілком ясно, — маленькі хиби належать у загальному пляні Всесвіту до конечних засобів виробництва. Але велике мистецтво життя великих людей, мабуть, полягає в тому, щоб гріхи, що вони їх собі добирають, припасовувати до переваг і чеснот, що вони їх мають.

Велика людина може собі дозволити маленьку похибку. Але Бальзак не смів бути ледарем. Він мав чесноту працьовитости. Діоґен не смів служити Бахусові. Він мав чесноту самообмеження.

Сократ не смів бути жадібним на гроші, а Вінстон Черчілл легковажним. Сократ — скнара ніколи не зміг би навчити молодь, і легковажний Черчілл поставив би на карту цивілізацію. Коли ми захоплюємося хибами великої людини, ми захоплюємося тим, як добре припасовані його хиби й гріхи до його чеснот.

Ми, на жаль, не можемо собі багато дозволити. Але ми повинні принаймні спробувати припасувати чесноти, що ми їх собі добираємо, до гріхів, що ми їх маємо. Це єдина можливість наслідувати великих людей, коли ти до них не належиш.

Коли хлопчик 16 років дивується досконалості великих мужів, він ще не знає, як багато боїв він програє у війні свого життя.

Від 16 до 60 років лежить життя. Воно йде, сповнене малих хиб. Єдине, що лише може бути досконалим на порозі старости і що може тягнутися від 16 до 60 років, — це легка усмішка з малих хиб великого життя.

О. І.

Яскрава таблиця

Арґентінський щоденник »Ля Пренса« вмістив цікаву таблицю, що яскраво характеризує становище робітника в США, СССР і Арґентіні. З таблиці довідуємося, скільки робочого часу (годин і хвилин) повинен витратити американський, совєтський і арґентінський робітник, щоб купити відповідні продукти й товари.

Нижче подаємо цю таблицю:

Назва продуктів і товарів:	США г.	США хв.	СССР т.	СССР хв.	Арґентіна г.	Арґентіна хв.
Хліб білий, 1 фунт	—	7	1	10	—	10
Макароин, 1 фунт кращої якости	—	8	1	41	—	15
Цукор, 1 фунт	—	5	2	34	—	10
М'ясо (телятина), 1 фунт	—	29	5	15	—	28
Масло, 1 фунт	—	48	10	42	1	9
Олія, 1 літр і 136 гр.	—	47	11	30	—	42
Молоко, 1 л. і 136 гр.	—	10	1	18	—	20
Яйця (12 шт.)	—	38	4	57	1	27
Чай, 1 фунт	—	39	11	—	5	45
Кава, 1 фунт	—	22	14	6	1	10
Пиво, 1 пляшка	—	6	2	51	—	52
Сірники, 1 коробка	—	1/2	—	5	—	4
Туалетне мило, 1 кусок	—	5	1	39	—	15
Мило до прання, 1 кусок	—	5	2	10	—	15
Гас, 3 літри і 786 гр.	—	7	3	7	1	5
Цигарки, 1 коробка (20 шт.)	—	9	2	4	—	34
1 жіноче вбрання (з альґодону)	2	22	31	51	36	20
1 жіноча вовняна блюза	7	15	79	—	12	—
1 чол. вовняне вбрання	28	4	380	—	216	—
1 пара чол. черевиків перш. якости	7	15	104	30	36	20
1 пара жіноч. черевиків перш. якости	5	32	107	30	36	20
1 пара чол. бавовняних шкарпеток	—	19	2	54	1	20

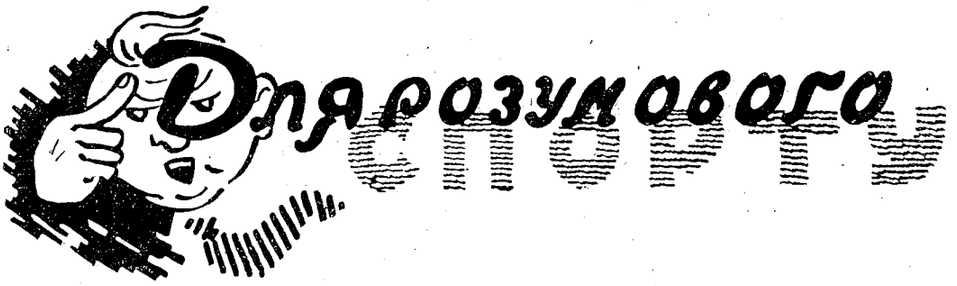

Хрестиківка ч.9

Поземно: 3. новітня форма рабської праці селян у »найдемократичнішій« країні світу; 6. складач твору; 7. низька температура; 9. доповідач; 12. червона органічна рідина; 13. міра; 15. французький клясик 16. віку; 16. харчовий продукт; 18. складова частина матерії; 20. велика ріка Південної Америки; 23. місце торгівлі; 24. африканська антильопа; 25. людожер.

Доземно: 1. столиця Венесуелі; 2. персонаж-мавр з відомої трагедії Шекспіра; 3. неточна міра відстані; 4. нещастя; 5. фізична культура; 8. французьке місто; 10. одна із частин світу; 11. тимчасове селище; 14. одна з цілковито залежних від Москви країн Европи; 17. рішучий наступ; 19. доля; 21. представник найчисленнішого з семітських народів; 22. коральовий острів.

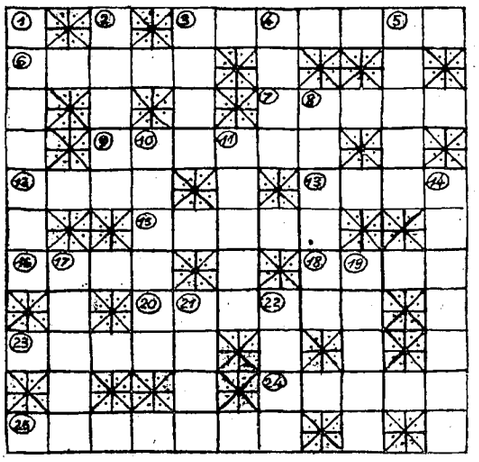

ВІДПОВІДЬ ДО ХРЕСТНКІВКИ № 8

Поземно: 2. Мул. 4. Рабат. 6. Саравак. 8. Каса. 10. Абат. 12. пара. 13. Кук. 15. Улас. 17. Міна. 18. Базар. 20. Коні. 22. Пакт. 23. Гонорар. 25. Клад. 27. Гера. 28. Кура. 29. Омус. 30. Омар. 31. Рада. 33. Кабінет. 35. Емір. 36. Лоза. 38. Надір. 39. Слон. 40. Роні. 42. Хор. 43. Іван. 44. Тара. 46. Квас. 47. Мінарет. 49. Собор. 50. Док.

Доземно: 1. Куба. 2. Мара. 3. Лава. 4. Раса. 5. Табу. 6. Сара. 7. Калі. 8. Кант. 9. Муза. 11. Танк. 12. Пікадор. 13. Карабах .14. Канонір. 16. Соломон. 17. Марал. 18. Баран. 19. Ромер. 21. Камін. 22. Пер. 23. Рук. 24. Гут. 26. Дар. 32. Азот. 34. Ідол. 35. Елас. 37. Анам. 39. Сват. 41. Іріс. 43. Івер. 45. Анод. 46. Крок. 48. Абот.

ОГОЛОШЕННЯ

ТАРИФ ОПЛАТИ ОГОЛОШЕНЬ: 1. Комерційні оголошення. 1 сторінка — 250 нм., 1/2 стор. — 150 нм., 1/4 стор. — 80 нм. Дрібніші — 1 нм. за кв. сантиметр. **2. Матримоніяльне, поздоровлення й особисте** — 40 пф. за слово. **3. Розшуки** — 20 пф. за слово. **За оголошення серед тексту — 100% надвишки. Мистецьке оформлення оголошень за окремою умовою.**

Спадкові справи у всіх державах

проваджу з перебранням на себе витрат і виплатою винагороди після закінчення справи.

і окремих осіб у Америці.

Звертатися: Avvocato, 288 Casella P. Roma. Italia.

Розшукуємо спадкоємців:

померлого в Америці 1930 р., народженого в Гродні, БОБРОВСЬКОГО БРОНІСЛАВА; померлого в Америці 1918 р., народженого у Вільненській губ., МАНЯНІСА ІВАНА.

Звертатися: Avvocato, 288 Casella P. Roma. Italia.

С. Любомирський

»Між славою і смертю«

Сенсаційний роман, частина перша, Вийшов окремим виданням. Книга ілюстрована.

...Справді сенсація! Розвідка Української Повстанської Армії в самому серці московського большевизму, в таємному атомовому місті »Мумирі«. З очайдушною запеклістю, саможертвою діють українські запільники: науковці, робітники, розвідники, українські скромні жінки-ляборантки.

Роман »Між славою і смертю« — не тільки сенсація, це — найпекучіша актуальність. Складні, смертельно-небезпечні ситуації поглинають героїв роману — борців за Україну і за порятунок усього світу від большевицької атомової бомби.

Генеральне представництво на Американський континент

»НОВИЙ ШЛЯХ«

Вінніпеґ — Канада

Берлінське летовище. Вдень і вночі прибувають літаки, що постачають Берлінові харчі з західніх зон. (АП.)

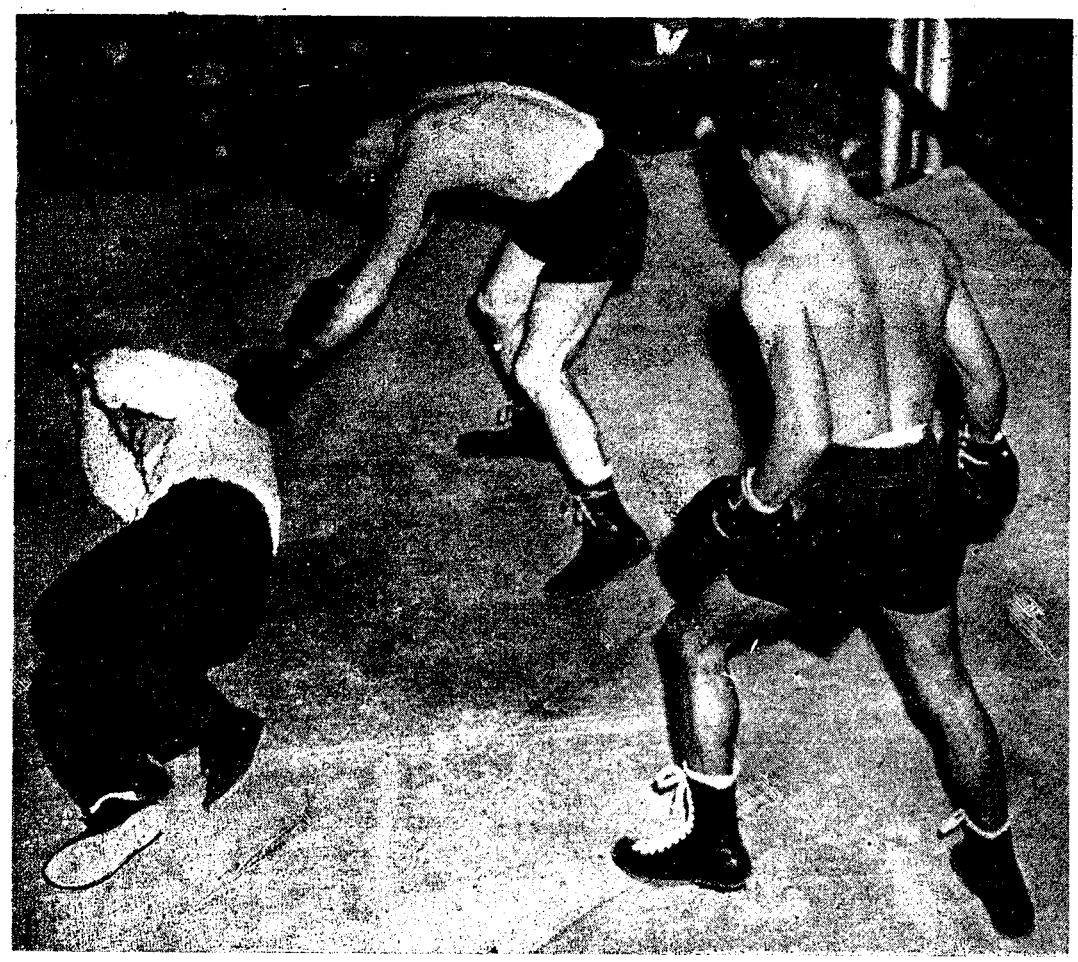

Запеклі боксери і накавтований суддя. Під час змагання між Лорі Бакстон (Англія, праворуч) і Майком де Космо в Нью-Йорку (США) був підбитий суддя, що намагався розвести боксерів після закінчення матчу. (АР.)

КОЖНІЙ

РОДИНІ

»ПУ-ГУ«!

Небезпечна еквілібристика.